

2021/2098(INI)

4.2.2022

OSNUTEK POROČILA

o duševnem zdravju v digitalnem svetu dela
(2021/2098(INI))

Odbor za zaposlovanje in socialne zadeve

Poročevalka: Maria Walsh

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....	3
OBRAZLOŽITEV	9

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o duševnem zdravju v digitalnem svetu dela (2021/2098(INI))

Evropski parlament,

- ob upoštevanju člena 3 Pogodbe o Evropski uniji,
- ob upoštevanju členov 4, 6, 9, 114, 153, 169 in 191 Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti člena 168,
- ob upoštevanju členov 14, 15, 21, 31, 32 in 35 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. aprila 2020 o usklajenem ukrepanju EU za spoprijemanje s pandemijo COVID-19 in njenimi posledicami¹,
- ob upoštevanju strategije OZN za duševno zdravje in dobro počutje iz leta 2018,
- ob upoštevanju manifesta Svetovne zdravstvene organizacije za zdravo in zeleno okrevanje po COVID-19,
- ob upoštevanju svetovnega dneva duševnega zdravja leta 2021, ki ga je Svetovna zdravstvena organizacija razglasila pod geslom „Skrb za duševno zdravje za vse: poskrbimo, da postane resničnost“,
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 10. julija 2020 o strategiji EU na področju javnega zdravja po pandemiji COVID-19²,
- ob upoštevanju zelene knjige Komisije o izboljšanju duševnega zdravja prebivalstva – pot k strategiji na področju duševnega zdravja za Evropsko unijo (COM(2005)0484),
- ob upoštevanju svoje resolucije z dne 21. januarja 2021 s priporočili Komisiji o pravici do odklopa³,
- ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/241 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. februarja 2021 o vzpostavitvi Mehanizma za okrevanje in odpornost⁴,
- ob upoštevanju poročila Eurofunda z dne 9. novembra 2021 o vplivu pandemije covid-19 na mlade v EU,
- ob upoštevanju poročila Komisije iz leta 2021 o razvoju na področju zaposlovanja in socialnih zadev v Evropi z naslovom Za močno socialno Evropo po krizi zaradi covid-

¹ UL C 316, 6.8.2021, str. 2.

² UL C 371, 15.9.2021, str. 102.

³ UL C 456, 10.11.2021, str. 161.

⁴ UL L 57, 18.2.2021, str. 17.

19: zmanjšanje razlik in obravnavanje distribucijskih učinkov,

- ob upoštevanju svoje resolucije o poštenih delovnih pogojih, pravicah in socialni zaščiti za platformne delavce – nove oblike zaposlovanja, povezane z digitalnim razvojem⁵,
- ob upoštevanju Direktive (EU) 2019/1158 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2019 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev⁶,
- ob upoštevanju Direktive Sveta 89/391/EGS z dne 12. junija 1989 o uvajanju ukrepov za spodbujanje izboljšav varnosti in zdravja delavcev pri delu⁷,
- ob upoštevanju Direktive Sveta 89/654/EGS o minimalnih zahtevah za varnost in zdravje na delovnem mestu⁸,
- ob upoštevanju Direktive Sveta 90/270/EGS o minimalnih varnostnih in zdravstvenih zahtevah za delo s slikovnimi zasloni⁹,
- ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 28. junija 2021 z naslovom Strateški okvir EU za varnost in zdravje pri delu za obdobje 2021–2027 – Varnost in zdravje pri delu v spreminjajočem se svetu dela (COM(2021)0323),
- ob upoštevanju poročila Evropske agencije za varnost in zdravje pri delu iz leta 2020 z naslovom Preprečevanje kostno-mišičnih obolenj v raznoliki delovni sili: dejavniki tveganja za zaposlene ženske, migrante in pripadnike LGBTI,
- ob upoštevanju poročila iste agencije iz leta 2011 z naslovom Mental health promotion in the workplace - a good practice report (spodbujanje duševnega zdravja na delovnem mestu – poročila od dobri praksi),
- ob upoštevanju mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora z 12. decembra 2021 z naslovom Evropsko leto duševnega zdravja – za boljše delovne razmere in večjo kakovost življenja,
- ob upoštevanju mnenja odbora strokovnjakov o učinkovitih načinih za vlaganje v zdravje iz leta 2021 z naslovom Supporting mental health of health workforce and other essential workers (Podpiranje duševnega zdravja zdravstvenih in drugih kritičnih delavcev),
- ob upoštevanju študije Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj o zdravstveni politiki iz leta 2021 z naslovom A New Benchmark for Mental Health Systems: Tackling the Social and Economic Costs of Mental Ill Health (Novo merilo za sisteme duševnega zdravja: spopadanje s socialnimi in ekonomskimi stroški slabega duševnega zdravja),
- ob upoštevanju poročila Agencije za varnost in zdravje pri delu iz leta 2014 z naslovom

⁵ Sprejeta besedila, P9_TA(2021)0385.

⁶ UL L 188, 12.7.2019, str. 79.

⁷ UL L 183, 29.6.1989, str. 1.

⁸ UL L 393, 30.12.1989, str. 1.

⁹ UL L 156, 21.6.1990, str. 14.

Psychosocial risks in Europe: Prevalence and strategies for prevention (Psihosocialna tveganja v Evropi – razširjenost in strategije za preprečevanje),

- ob upoštevanju raziskave podjetja Willis Towers Watson iz leta 2021 o izkušnjah zaposlenih,
 - ob upoštevanju poročila Odbora za zaposlovanje in socialne zadeve (A9-0000/2022),
- A. ker je pravica do telesnega in duševnega zdravja temeljna človekova pravica; ker Svetovna zdravstvena organizacija duševno zdravje opredeljuje kot stanje dobrega duševnega počutja, ko se ljudje uspešno spopadajo z različnimi oblikami stresa v življenju, lahko uresničujejo svoj potencial, delujejo produktivno in plodno ter lahko prispevajo k svojim skupnostim;¹⁰
- B. ker so se zaradi pandemije za številne delavce v Evropi spremenili delovni pogoji, kar odpira nova in aktualna vprašanja o dobrem počutju na delovnem mestu;
- C. ker pandemija covida-19 nesorazmerno vpliva na dobro duševno počutje vseh, ki se soočajo s finančno negotovostjo, ter ranljivega prebivalstva, med njimi etničnih manjšin, skupnosti LGBTI+, starejših, invalidov in mladih;
- D. ker ocene kažejo, da naj bi imelo pred pandemijo 25 % državljanov EU vsaj enkrat v svojem življenju težave z duševnim zdravjem¹¹;
- E. ker so med težavami na delovnem mestu, ki vplivajo na duševno zdravje, izgorelost, nadlegovanje, nasilje, stigmatizacija in diskriminacija; ker vsak četrti evropski delavec meni, da delo negativno vpliva na njegovo zdravje¹²;
- F. ker se stroški slabega duševnega zdravja ocenjujejo na več kot 4 % BDP v vseh državah članicah EU; ker se stroški depresije, povezane z delom, ocenjujejo na 620 milijard EUR letno, kar povzroča za 240 EUR milijard izgubljene gospodarske proizvodnje¹³;

Duševno zdravje in digitalno delo: izkušnje, pridobljene med pandemijo covida-19

1. obžaluje, da so med pandemijo covida-19 na duševno zdravje vplivali številni dejavniki, med njimi izobrazba, zdravje, politike na področju gospodarstva, zaposlovanja in socialne vključenosti ter revščina; poziva, naj se duševno zdravje nemudoma obravnava v presečnih politikah;
2. poudarja, da sta pandemija covida-19 ter gospodarska kriza, ki ji je sledila, močno obremenili počutje državljanov EU, kar se kaže v visoki stopnji stresa, tesnobe in

¹⁰ [WHO, Mental Health: strengthening our response \(informativni pregled, št. 220\), 2018.](#) (WHO, duševno zdravje: okrepimo naš odziv).

¹¹ [Evropska mreža za spodbujanje zdravja pri delu: A Guide for Employers To Promote Mental Health in the Workplace, 2011.](#) (Vodnik za delodajalce: spodbujanje duševnega zdravja na delovnem mestu)

¹² [Eurofond, 6th European Working Conditions Survey.](#) (6. evropska raziskava o delovnih pogojih), 2017

¹³ [Mnenje strokovne skupine za učinkovite načine vlaganja v zdravje: 'Supporting mental health of health workforce and other essential workers', 2021.](#) (Podpiranje duševnega zdravja zdravstvenih in drugih kritičnih delavcev).

depresije;

3. poziva institucije in države članice EU, naj priznajo velik obseg težav v duševnem zdravju v vsej Uniji ter se zavežejo ukrepom za zakonsko ureditev in uresničitev sveta dela, ki bosta ščitila duševno zdravje delavcev in pravice do socialne zaščite;
4. obžaluje, da je bilo dejansko sprejetih precej manj ukrepov EU na področju zdravja, kot pa jih omogoča Pogodba o Evropski uniji; meni, da bo naslednja zdravstvena kriza na področju duševnega zdravja, zato mora Komisija preučiti vse relevantne možnosti za reševanje tega problema, tudi takojšnjo pripravo strategije EU za duševno zdravje;
5. opozarja, da je pandemija pokazala, da so pri odzivanju na zdravstvene krize potrebni ukrepi, usklajeni na ravni EU, hkrati pa se je razkrilo pomanjkljivo predvidevanje, tudi pri orodjih za pripravljenost in odzivanje;
6. izreka pohvalo najbolj izpostavljenemu osebju, ki je žrtvovalo lastno dobro počutje in med pandemijo reševalo življenja; poziva države članice, naj poskrbijo, da bodo temu osebju takoj dostopna ustrezna sredstva za duševno zdravje;

Digitalni prehod in duševno zdravje

7. se zaveda, da lahko zaposlitev posamezniku prinaša smisel in občutek identitete; opozarja na pozitiven odnos med dobrim duševnim zdravjem in delovno produktivnostjo;
8. opozarja, da lahko proaktivni pristopi k digitalizaciji, kot so prilagodljiv delovni čas in programi za pomoč zaposlenim, pomagajo blažiti stres, povezan z delom; ugotavlja, da bodo sistemi umetne inteligence morda ustvarili dodatne možnosti na tem področju;
9. pozdravlja Direktivo (EU) 2019/1158 o usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja staršev in oskrbovalcev, saj omogoča prilagodljivost in lajša težave, povezane z delom; vendar poudarja, da so ženske še vedno nesorazmerno prizadete;
10. ugotavlja, da sta prehod na delo na daljavo med pandemijo in prilagodljivost, ki jo tako delo omogoča delavcem, morda primerno sredstvo za boljše usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja; spodbuja podjetja, naj določijo jasna in pregledna pravila za delo na daljavo;
11. meni, da je pravica do odklopa bistvenega pomena za dobro duševno zdravje zaposlenih; ponovno poziva Komisijo, naj predlaga zakonodajo, na podlagi katere bodo morali vodilni delavci določiti minimalne zahteve za delo na daljavo;
12. ugotavlja, da se lahko z direktivama o minimalnih zahtevah za varnost in zdravje na delovnem mestu ter o zahtevah za delo s slikovnimi zasloni pokažejo možnosti za boljšo zaščito delavcev, ki uporabljajo digitalne naprave, tudi platformnih delavcev;

Zdravje in varnost na delovnem mestu

13. je zaskrbljen, ker sedanja politika o duševnem zdravju ni povezana z odnosi na delovnem mestu, ki povzročajo stigmatizacijo; poudarja, da delavci zaradi

stigmatizacije in diskriminacije pogosto ne morejo govoriti o težavah z duševnim zdravjem; se zaveda, da je za delavce, ki se vrnejo po odsotnosti zaradi duševnega zdravja, pogosto slabo poskrbljeno; poziva, naj podjetja na delovnih mestih zagotavljajo jasne informacije o svojih podpornih storitvah za duševno zdravje;

14. meni, da ukrepi za izboljšave na področju varnosti in zdravja delavcev niso uspešni glede ocenjevanja in obvladovanja psihosocialnih tveganj; poziva Komisijo, naj tesnobo, depresijo in izgorelost prizna kot poklicne bolezni, naj vzpostavi mehanizme za njihovo preprečevanje in ponovno vključitev prizadetih delavcev na delovno mesto ter naj namesto ukrepov na ravni posameznika uvaja pristop na ravni organizacije dela¹⁴;
15. poziva Komisijo, naj v posvetovanju s socialnimi partnerji predlaga direktivo o psihosocialnih tveganjih in dobrem počutju pri delu, da bi uspešno preprečevali psihosocialna tveganja na delovnem mestu; meni, da bi morale politike za varnost in zdravje pri delu v opredeljevanje in preprečevanje psihosocialnih tveganj vključiti tudi delavce;
16. meni, da je pomembno vodstvenim delavcem zagotoviti psihosocialno usposabljanje, ki ga potrebujejo za prilagoditev organizacije dela in spodbujanje globokega razumevanja slabega duševnega zdravja na delovnem mestu;

Sodobni svet dela za zdravo in odporno delovno silo

17. poudarja, da se morajo zaposleni zaradi pomanjkljive podpore in politike glede duševnega zdravja na delovnem mestu pogosto zateči k storitvam, ki jih nudijo nevladne organizacije; poziva, naj podjetja na delovnih mestih delavcem zagotovijo jasne informacije o svojih podpornih storitvah za duševno zdravje;
18. spodbuja Komisijo, naj začne izvajati pobude za izobraževanje in ozaveščanje o duševnem zdravju na delovnem mestu; poziva jo, naj v ta namen leto 2023 razglasi za evropsko leto dobrega duševnega zdravja;
19. priznava, da pomanjkanje statističnih podatkov o pogostosti težav z duševnim zdravjem na delovnem mestu ogroža potrebno hitro ukrepanje; poziva Eurostat, naj zbere statistične podatke o slabem duševnem zdravju in njegovih negativnih posledicah;
20. izraža zaskrbljenost, ker zlasti podjetniki ter mala in srednja podjetja potrebujejo podporo pri spodbujanju ozaveščenosti o duševnem zdravju na delovnem mestu, hkrati pa poziva k ukrepanju na ravni EU, da bi jim pomagali pri ocenjevanju tveganj in izvajanju dobre prakse;
21. poudarja, da je bilo v letu 2021 64 % mladih med 18. in 34. letom ogroženih, da zbolijo za depresijo, razlogi za to pa so bili brezposelnost, slabe finančne in izobraževalne možnosti ter osamljenost in družbena izolacija; poziva Komisijo, naj obravnava težave pri dostopu do trga dela, zaradi česar je pri mladih večje tveganje za težave z duševnim

¹⁴ Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu: (2021), *Telework and health risks in the context of the covidoid-19 pandemic: evidence from the field and policy implications* (Delo na daljavo in tveganje za zdravje med pandemijo covid-19: dokazi s terena in posledice za politiko), 2021.

zdravjem¹⁵;

o

o o

22. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

¹⁵ [OECD, Supporting young people's mental health through the COVID-19 crisis, 2021](#), (Podpora mladim na področju duševnega zdravju med krizo zaradi covida-19) [Evropski mladinski forum, 'Beyond Lockdown: The 'Pandemic Scar' on Young People'](#) (Onkraj zaprtja: brazgotine, ki jih bo na mladih pustila pandemija)

OBRAZLOŽITEV

To poročilo obravnava močno zapozneno politično priznanje, da se Evropska unija sooča s krizo na področju duševnega zdravja. Zaradi premalo storitev in vlaganja na področju duševnega zdravja v državah članicah so se v nekaj desetletjih pojavile vsesplošne težave na tem področju in se je zaskrbljujoče povečalo število samomorov. Že pred epidemijo covid-19 je imelo skrb zbujajoče število državljanov težave v duševnem zdravju, v veliki meri zaradi nepovezanosti izobraževanja, zdravja, ekonomije, zaposlovanja, socialne vključenosti in revščine. Zato Unija potrebuje celovito strategijo na področju duševnega zdravja, ki bo vključevala presečni pristop k tem vprašanjem.

Pandemija je izjemno močno vplivala na življenje milijonov Evropejcev: posledice za duševno zdravje so se še stopnjevale in se je povečala stopnja stresa, tesnobe in depresije. Samomor je drugi najpogostejši vzrok smrti pri državljanih do devetnajstega leta, zato je današnja evropska zdravstvena kriza kriza duševnega zdravja. Čas je, da ta vprašanja vzamemo resno in preučimo, katere ukrepe lahko uvede Evropska unija. Če se na ta poziv k ukrepanju ne bomo odzvali, bo to ogrozilo zlasti mlajše generacije, iz katerih prihajajo bodoči voditelji in delovna sila.

Veljavna zakonodaja in politike na ravni EU na tem področju ne obravnavajo vse večje krize na področju duševnega zdravja med delovno silo. Zaradi pandemije danes veliko državljanov preživlja pretirano velik del svojega življenja „povezanih“ z delom – na daljavo. To danes in tudi v prihodnje ogroža duševno zdravje, in sicer zaradi izgorelosti, nadlegovanja, nasilja, stigmatizacije in diskriminacije. Izredno pomembno je, da lahko delavci pričakujejo ustrezno raven varstva na področju telesnega in duševnega zdravja.

Kar se je v preteklosti zdelo nemogoče, je privedlo do različnih načinov dela za delodajalca in zaposlenega. Prednosti večje prožnosti dela na daljavo in usklajevanja zasebnega in poklicnega življenja nekaterim ustrezajo, vendar pa je treba veljavno zakonodajo o varnosti in zdravju pri delu posodobiti in odgovoriti na nove razmere digitalne dobe. Spodbujanja praks za boljše duševno zdravje ne bi smeli prepustiti *nekaj* podjetjem in državam, pač pa je treba zagotoviti, da se uvedejo kolektivne delovne prakse na področju duševnega zdravja kot smerokaz za našo delovno silo.

Ne smemo prezreti ekonomskih stroškov slabega duševnega zdravja za države članice, ne le pri financiranju potrebne oskrbe, ampak tudi zaradi izgubljene gospodarske proizvodnje, kadar delavci niso sposobni postati del ambiciozne delovne sile. Načelo preprečevanja na delovnem mestu je treba formalno vključiti v politike na ravni EU, nacionalni ravni in na ravni podjetij.

Navsezadnje je treba izkoristiti sedanji večji zagon za odločne ukrepe, da bi poskrbeli za boljše duševno zdravje na delovnem mestu. Za to potrebujemo ustrezne pobude za izobraževanje in ozaveščenost o duševnem zdravju, usposabljanje za delodajalce ter boljše raziskave in zbiranje podatkov na evropski ravni. Pri uresničevanju teh ciljev bi z evropskim letom dobrega duševnega zdravja 2023 poskrbeli, da bi se Unija osredotočila na splošno razširjene težave državljanov z duševnim zdravjem.

Če bi poskrbeli za jasne informacije o vsej podpori in storitvah za duševno zdravje, ki so na voljo na delovnem mestu, bi zmanjšali težave s stigmatizacijo in diskriminacijo. Za uspešno

preprečevanje težav z duševnim zdravjem je bistvenega pomena spodbujati delovno okolje, ki deluje podporno, preden se duševne težave pojavijo in po tem. Tako na ravni držav članic kot na ravni EU je mogoče storiti še precej več, da bi zaščitili naše delavce in opozorili na pomen dobrega duševnega zdravja.